

27 בנובמבר 2023

לכבוד

ד"ר ורדה בן שאול

מ"מ מנכ"ל המועצה להשכלה גבוהה

Varda@che.org.il בדוא"ל

שלום רב,

הנדון: היערכות לקראת פתיחת שנת הלימודים האקדמית – בקשה לקיום פגישה

לנוכח היערכות לקראת פתיחת שנת הלימודים האקדמית, ומתוך דאגה להשלכות של המלחמה על המרקם האקדמי והסטודנטיאלי ועל מצבם וייצוגם של הסטודנטים הערבים במוסדות להשכלה גבוהה, ראיתי לנכון לפנות אליך בדחיפות בבקשה לקיום פגישה ובדברים כדלקמן:

1. ועדת המעקב לענייני החינוך הערבי הינה גוף ייצוגי ומקצועי, שפועל למען קידום זכויותיהם ומעמדם של האזרחים הערבים במערכת החינוך ובהשכלה הגבוהה. בתוך כך הוועדה פועלת, ביחד עם גורמים שונים במערכת החינוך ובאקדמיה, למען קידום מעמדם ושיעורם של סטודנטים ערבים במוסדות להשכלה גבוהה.

2. כמו בכל תחומי חיינו, הטראומה והטלטלה שאחזו בכולנו מאז ה-7 לאוקטובר נתנו את אותותיהם גם באקדמיה. ימים קשים ולא פשוטים עברו ועדיין עוברים על כלל הסטודנטים בהשכלה הגבוהה, ובכלל זאת על הסטודנטים הערבים, אשר מאז פרוץ האירועים שמתנהל נגדם מסע פרוע של הסתה ורדיפה פוליטית.

3. רבים מקרב הסטודנטים הערבים נחשפו בתקופה זו לשיח אלים ומאיים, ובתוך כך להאשמות ולטענות מופרכות בדבר תמיכה בטרור. בתוך כך רבים נחשפו להתקפות גזעניות מילוליות ואף פיזיות; נזכיר, למשל, את אירועי יום שבת 28.10.23 בנתניה, שרק בנס לא הסתיימו בפגיעות בגוף. כאשר המון זועם צר על מבנה שמשמש למעונות סטודנטים ערבים במכללת נתניה, אשר נזקקו לחילוץ וטרם הותר להם לחזור למעונות.

4. מצב דברים זה הותיר את הסטודנטים הערבים בקשיים נפשיים ובתחושות קשות של פחד וחוסר ביטחון; הם מרגישים שהם הופקרו לגורלם בהתמודדות עם ההתקפות ומסע ההסתה והגזענות ההולך וגובר נגדם, ללא הגנה אפקטיבית וללא תמיכה מספקת מהמוסדות שבהם הם לומדים.

5. מעבר למתקפות, לקשיים לתחושות כאשור, מצב החירום המיוחד השורר במדינה מאז תחילת המלחמה פגע קשות ביכולות הכלכליות של הסטודנטים הערבים, אשר רבים מהם איבדו מקומות עבודה, ורבים מהם מצאו את עצמם מנועים מלממש את מגוריהם במעונות ובדירות שאותן שכרו במיטב כספם וכספי הוריהם.

6. לנוכח מציאות קשה זו כבר מתקבלות אצלנו פניות של סטודנטים מבוהלים ומפוחדים, ששוקלים להפסיק את לימודיהם, וזאת בנוסף לתלמידים שרק התקבלו ללימודי שנה א' ושכבר חושבים על אי-התייצבות ללימודים ו/או על חלופות אחרות. על פניות מדאיגות אלה ועל השלכותיהן החמורות

התרענו בפני נשיאי האוניברסיטאות והמכללות במכתבינו אליהם מיום 22.10.23. לנוחיותך, המכתבים מצורפים לפנייתי זו.

7. על הקשיים והצרכים של הסטודנטים הערבים במוסדות להשכלה גבוהה עמדה לאחרונה תוכנית "רואד", שנוסדה ע"י המ"ג במטרה להרחיב את הנגישות להשכלה גבוהה בחברה הערבית (להלן – "תכנית רואד"). מיפוי צרכים שנערך ע"י רכזי התכנית לקראת פתיחת שנה"ל האקדמית הצביע על השלכות רציניות של המלחמה על הסטודנטים הערבים, שבחלקם אף אינם בטוחים/מתכוונים להתחיל את שנת הלימודים.

"מיפוי מצב וצרכי הסטודנטים הערבים בתקופת החירום לקראת תחילת לימודיהם האקדמיים", תכנית "רואד" להרחבת הנגישות להשכלה גבוהה, נובמבר 2023; זמין בקישור:

[C9cvqBo_ia/net.webversion://https](https://www.boia.net/webversion/C9cvqBo)

8. לא למותר לציין, כי השלכות מצערות אלו קורות דווקא כאשר אנחנו מתחילים לראות תוצאות חיוביות למאמצים רבים שנעשו בשנים האחרונות למען הרחבת נגישותם של האזרחים הערבים ללימודים אקדמיים, ובתוך כך למניעת נשירת סטודנטים ערבים מההשכלה הגבוהה. אנחנו אומנם לקחנו חלק במאמצים כאמור, אך לא מעט מהלכים ותוכניות מבורכות וחשובות בהקשר זה ננקטו ע"י המ"ג או בשיתופה ובעידודה.

9. ההשלכות כאמור מציבות את כולנו בפני אתגרים רציניים, שדורשים היערכות מיוחדת לקראת פתיחת שנת הלימודים; הצרכים הנפשיים, החברתיים והכלכליים, שנוצרו במציאות החדשה כאמור, מחייבים גיבושה בדחיפות של תכנית מיוחדת לסיוע לסטודנטים הערבים וחיזוק זיקתם להשכלה הגבוהה, לרבות בנוגע למניעת התנכלויות וגזענות נגדם, וזאת בשיתוף המוסדות להשכלה גבוהה ומשרדי ממשלה רלוונטיים.

10. אנחנו מוכנים כמובן להושיט יד לכל פעילות שיכולה לסייע בהתמודדות עם כלל הקשיים והצרכים, עד שכולנו נעבור יחד את ימים נוראים אלו; ומכאן פנייתנו זו אליך לפעול יחד למתן מענים וגיבוש פתרונות.

11. כדי שנוכל לדון בכל ההיבטים הרלוונטיים, ולפעול ביחד כאמור, אנחנו רואים חשיבות רבה לקיום פגישה בינינו, בהשתתפות נציגות של סטודנטים ואנשי/נשות אקדמיה מטעמנו, ובין נציגים מטעם המועצה להשכלה גבוהה, ובכלל זאת נציגות מטעם תכנית רואד, וזאת מוקדם ככל הניתן.

12. אודה לך מאוד אם תפעלי לקידומה של פגישה כאמור ואם תעבירי לנו מועדים אפשריים לקיומה.

מפאת החשיבות והדחיפות אודה על התייחסותך מוקדם ככל הניתן.

בברכה,

ד"ר שרף חסאן, יו"ר ועדת המעקב לענייני החינוך הערבי

העתקים:

פרופ' יוסי מקורי, יו"ר הות"ת, בדוא"ל LishcaSec@che.org.il